ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ

ԵՊՀ ԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏԻ ՊՐՈՖԵՍՈՐԱԴԱՍԱԽՈՍԱԿԱՆ ԿԱԶՄԻ ԳԻՏԱԺՈՂՈՎԻ ՆՅՈՒԹԵՐԻ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

2(2) 2018

Երևան - 2019

Հրատարակության է երաշխավորել
ԵՊՀ գիտական խորհուրդը

Գլխավոր խմբագիր՝
իրավ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս Գ. Ս. Ղազինյան

Գլխավոր խմբագրի տեղակալներ՝
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ա. Մ. Հայկյանց
իրավ. գիտ. թեկնածու,
դոցենտ Կ. Ա. Գևորգյան
Խմբագրակազմ՝
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ա. Հ. Գաբուզյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ս. Ա. Դիլբանդյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ա. Գ. Վաղարշյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Վ. Վ. Հովհաննիսյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Վ. Վ. Ստեփանյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Վ. Դ. Ավետիսյան
իրավ. գիտ. թեկնածու,
դոցենտ Վ. Ն. Այվազյան

Հիմնադիր և հրատարակիչ՝
Երևանի պետական
համալսարան

Խմբագրության հասցեն՝ ՀՀ,
0025, Երևան, Ալեք
Մանուկյան 1, ԵՊՀ
իրավագիտության
ֆակուլտետ:
Հեռ.՝ (060) 71-02-43

Էլ. կայք՝ publications.ysu.am
publishing.ysu.am

Խմբագրությունը կարող է
հրապարակել նյութեր՝
համամիտ չլինելով
հեղինակների
տեսակետներին:

e-mail: law@ysu.am
Տպագրական 29 մամուլ:

Տպաքանակը՝ 100
Հանձնված է շարվածքի՝
15.01.2019
Հանձնված է տպագրության՝
02.05.2019

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Արթուր Վաղարշյան
ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ԵՎ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՆՆԵՐԻ ՀԱՐԱԲԵՐԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐՄԱՆ ԳՈՐԾՈՒՄ..... 7
Ալվարդ Ալեքսանյան
ԳԱՐԵԳԻՆ ՆԺԴԵՀԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՀԱՅԱՑՔՆԵՐԸ .. 17
Կարեն Ամիրյան
ՊԵՏԱԿԱՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏՈՒԹՅԱՆ ԲԱՐՁՐԱՑՄԱՆ ՈՒՂԻՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ 29
Հայկ Մարտիրոսյան
ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ... 41
Վիկտորյա Օհանյան
ՑԱՆԿԱԼԻ ՎԱՐՔԱԳԾԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԽԹԱՆՄԱՆ ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԵՐԸ. ՓԱՓՈՒԿ ՈՒՂՂՈՐԴՄԱՆ ՏԵՍՈՒԹՅԱՆ (NUDGE THEORY) ԿԻՐԱՌՈՒԹՅՈՒՆԸ..... 49
Վարդան Այվազյան
ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԱՅԻՆ ՀԱԿԱՄԱՐՏՈՒԹՅՈՒՆԸ ՆՈՐ ԱՇԽԱՐՀԱԿԱՐԳԻ ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑՈՒՄ 65
Անահիտ Մանասյան
ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԿԱՅՈՒՆՈՒԹՅՈՒՆՆ ՈՒ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՀԱՃԱԽԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱՐԴԻ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԻՐԱՎԱԿԱՆ ՄՏԱԾՈՂՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՏԵՔՍՏՈՒՄ 79

Սամվել Մուրադյան
ՀԱՐԿԱՅԻՆ ԻՐԱՎԱԽԱԽՏՈՒՄՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ ԵՎ ԴՐԱՆՑ ԿԻՐԱՌՄԱՆ ՎԱՐՈՒՅԹԸ 93
Գևորգ Դանիելյան
ԵՐԵԽԱՅԻ ԱՆՁՆԱԿԱՆ ՏՎՅԱԼՆԵՐԻ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴԻ ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԵՐԸ 111
Կարեն Հակոբյան
ՊԱՏՇԱՃ ՎԱՐՉԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԱՐԺԵՔԸ 129
Հասմիկ Ենգոյան
ՀԱՐԿԱՅԻՆ ՄԱՐՄՆԻ ԿՈՂՄԻՑ ՎԵՐԱՀՍԿՎՈՂ ԵԿԱՄՈՒՏՆԵՐԻ ԳԾՈՎ ԺԱՄԿԵՏԱՆՑ ՊԱՐՏԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՈՐՊԵՍ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅԱՆԸ ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՆՈՒՄՆԵՐԻՆ ՄԱՄՆԱԿՑԵԼՈՒ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻՑ ԶՐԿԵԼՈՒ ՀԻՄՔ 141
Սայադ Բաղալյան
ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ՆԱԽԱՁԵՌՆՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԻՐԱՎԱԿԱՆ ԱՄՐԱԳՐՈՒՄԸ ԵՎ ԿԱՏԱՐԵԼԱԳՈՐԾՄԱՆ ՈՒՂԻՆԵՐԸ 150
Արսեն Հովհաննիսյան
ՀԱԿԱՄԱՐՑԱԿՑԱՅԻՆ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՐԳԵԼՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ 162
Արմենուհի Չիֆլիկյան
ՎԻՐԱՎՈՐԱՆՔԻ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԻՐԱՎԱԿԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ 176
Սոնա Թևանյան
ԷԼԵԿՏՐԱԷՆԵՐԳԻԱՆ ՈՐՊԵՍ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՕԲՅԵԿՏ 190
Վահե Հովհաննիսյան
ՎՆԱՍԻ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄԸ ՈՐՊԵՍ ՈՂՋԱՄԻՏ ԺԱՄԿԵՏՈՒՄ ԳՈՐԾԻ ՔՆՆՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԽԱԽՏՄԱՆ ԲԱՑԱՍԱԿԱՆ ՀԵՏԵՎԱՆՔՆԵՐԻ ՎԵՐԱՑՄԱՆ ԵՎ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌՈՒՑԱԿԱՐԳ 203

Սերգեյ Մեղրյան
ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՈՒՅԹԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆՈՐ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔՈՒՄ (ԳՈՐԾՈՂ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄԸ ԵՎ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ) 216
Аида Искоян
ПРОБЛЕМЫ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ И ОХРАНЫ РАСТИТЕЛЬНОГО МИРА СЕНОКОСОВ И ПАСТБИЩ 238
Տիգրան Մարկոսյան
ՀԱՅՑԱՅԻՆ ՎԱՂԵՄՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԸ ԴԱՏԱՎԱՐԱԿԱՆ ԽՆԱՅՈՂՈՒԹՅԱՆ ՄԿԶԲՈՒՆՔԻ ՀԱՄԱՏԵՔՍՏՈՒՄ 250
Օլիմպիա Գեղամյան
ՈՌՈԳՄԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՄԱՍՆԱԿՑԱՅԻՆ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏՆ ՈՒ ԱՌԿԱ ՈՐՈՇ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՀՀ-ՈՒՄ ... 262
Հեղինե Գրիգորյան
ՋՐՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ԹՈՒՅԼՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԸ ՀՀ-ՈՒՄ. ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐ ԵՎ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ՀԵՌԱՆԿԱՐՆԵՐ 276
Տիգրան Խաչիկյան
ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԱԿՏԵՐԻ ԻՐԱՎԱՉԱՓՈՒԹՅԱՆ ԴԱՏԱԿԱՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ ԳՈՐԾԻ ՓԱՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔՆԵՐԻ Ի ՊԱՇՏՈՆԵ ՊԱՐԶՄԱՆ ՄԿԶԲՈՒՆՔԻ ԻՐԱՑՄԱՆ ՀԱՄԱՏԵՔՍՏՈՒՄ 292
Աշխեն Ղարսլյան
ՎՃՌԱԲԵԿ ԲՈՂՈՔԱՐԿՄԱՆ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՀՀ ՔԱՂԱՔԱՑԻԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ 302
Աննա Մարգարյան
ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ՄԻՋԱՎԱՅՐԻ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ԱՆՉԱՓԱՀԱՍԻ ՀԱՆՑԱՎՈՐ ԿԱՄ ՇԵՂՎՈՂ ՎԱՐՔԱԳԾԻ ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑՈՒՄ 320

Աննա Վարդապետյան
ԲԼԱՆԿԵՏԱՅԻՆ ՆՈՐՄԵՐՈՎ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՈՐԱԿՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ..... 335
Ժենյա Ստեփանյան
ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՌԵՑԻԴԻՎԻ ԵՎ ԴԱՏՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐԱԲԵՐԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇ ՀԱՐՑԵՐ 352
Գոհար Հակոբյան
ԸՆՏԱՆԻՔՈՒՄ ԲՌՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԿԱՆԱՆՑ ԴԵՄ ԲՌՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ ՔՐԵԱԿԱՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՆՁԻՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ՇՈՒՐՋ 370
Սամվել Դիլբանդյան
ՆԱԽԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ ՏՎՅԱԼՆԵՐԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿՄԱՆ ԱՆԹՈՒՅԼԱՏՐԵԼԻՈՒԹՅՈՒՆԸ 386
Սերգեյ Մարաբյան
ՀԵՏԱԽՈՒԶՄԱՆ ՄԵՋ ԳՏՆՎՈՂ ՄԵՂԱԴՐՅԱԼԻՆ ՁԵՐԲԱԿԱԼԵԼԸ՝ ՈՐՊԵՍ ՀԵՌԱԿԱ (ՄԵՂԱԴՐՅԱԼԻ ԲԱՑԱԿԱՅՈՒԹՅԱՄԲ) ԿԱԼԱՆԱՎՈՐՄԱՆ ԱՅԼԸՆՏՐԱՆՔ ՀՀ ՔՐԵԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՈՒՄ (ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՉԱՓԱՆԻՇՆԵՐԻ, ԳՈՐԾՈՂ ՕՐԵՆՍԴՐՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԴԱՏԱԿԱՆ ՊՐԱԿՏԻԿԱՅԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆ)..... 396
Վահե Ենգիբարյան
ՔՆՆՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿՐԻՄԻՆԱԼԻՍՏԻԿԱԿԱՆ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ 415
Նելլի Աղաբաբյան
ԱՆՉԱՓԱՀԱՍ ՏՈՒԺՈՂՆԵՐԻ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ ԵՎ ՕՐԻՆԱԿԱՆ ՇԱՀԵՐԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԵՎ ՔՐԵԱԴԱՏԱՎԱՐԱԿԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՈՐՈՇ ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԵՐ 430
Արման Սարգսյան
ԵՎՐԱՍԻԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎԱՆՈՐՄԵՐԻ ԿԻՐԱՌՄԱՆ ԱՐԴԻ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐ 454

ՎՆԱՍԻ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄԸ ՈՐՊԵՍ ՈՂՋԱՄԻՏ ԺԱՄԿԵՏՈՒՄ ԳՈՐԾԻ ՔՆՆՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԽԱԽՏՄԱՆ ԲԱՑԱՍԱԿԱՆ ՀԵՏԵՎԱՆՔՆԵՐԻ ՎԵՐԱՑՄԱՆ ԵՎ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌՈՒՑԱԿԱՐԳ

Վահե Հովհաննիսյան
ԵՊՀ քաղաքացիական դատավարության ամբիոնի պրոֆեսոր, իրավ. գիտ. դոկտոր

Ողջամիտ ժամկետում գործի քննության իրավունքը, լինելով արդար դատաքննության իրավունքի տարր, առաջին հերթին ուղղված է հայրենական իրավական համակարգով կանխորոշված ժամանակահատվածում վիճելի նյութական կամ այլ իրավահարաբերությունը կարգավորող դատական ակտի կայացումը երաշխավորելուն՝ դրանով իսկ բացառելով անձի քաղաքացիաիրավական վիճակի անորոշությունը, ինչպես նաև գործնականում իրացնելով «իրավական որոշակիության» սկզբունքի հրամայականներն ու պահանջները[1]: «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» Եվրոպական կոնվենցիայի[2] (այսուհետ՝ նաև Կոնվենցիա) 6-րդ հոդվածը, ՀՀ Սահմանադրության[3] 63-րդ հոդվածի 1-ին մասը, արդար դատաքննության իրավունքի բովանդակության մեջ առանձնացնելով ողջամիտ ժամկետներում գործի քննության իրավունքը, պետության համար իրավական համակարգում այն ապահովելու ուղղակի պարտականություն են սահմանում: Հետևաբար, հայրենական իրավական համակարգում պետք է անհրաժեշտ և բավարար կառուցակարգեր գործեն, որոնք ուղղված կլինեն այս իրավունքի ապահովմանը, այդ թվում՝ արդար

---

[1] Տե՛ս ՀՀ Սահմանադրության հոդված 63, ինչպես նաև՝ Нешатаева Т.Н., Уроки судебной практики о правах человека: европейский и российский опыт, М., изд. <Городец>, 2007, էջեր 83-101: Nuala Mole and Catharina Harby. The right to a fair trial. A guide to the implementation of the article 6 of Europian Convention on Human Rights. Human rights handbooks, No. 3. «Directorate General of Human Rights Coucil of Europe», 2006, էջեր 25-27:

[2] Ընդունվել է 4-ը նոյեմբերի, 1950 թ., Հռոմ, ՀՀՊՏ 2002.06.05/17(192), հոդ. 367:

[3] Ընդունվել է 06.12.2015 թ. հանրաքվեի միջոցով, ՀՀՊՏ 2015.12.21/հատուկ թողարկում, հոդ. 1118:

դատաքննության իրավունքի նշված ֆունկցիոնալ տարրի խախտումը կանխարգելելու կամ էլ խախտման բացասական հետևանքները վերացնելու, իրավունքը վերականգնելու արդյունավետ միջոցներ կպարունակեն: Ընդ որում՝ իրավունքի պաշտպանության յուրաքանչյուր կառուցակարգ առաջին հերթին պետք է արժևորել իրավական նպատակահարմարության և արդյունավետության դիտանկյունից՝ հիմք ընդունելով այն ելակետը, թե այն որքանով է վերացնում իրավունքի խախտման բացասական հետևանքները: ՀՀ քաղաքացիադատավարական նորմերի համակարգային վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ հայրենական իրավական համակարգում ներկայումս բացակայում է ողջամիտ ժամկետում գործի քննության իրավունքի խախտման հիմքով դատական ակտի թե՛ անմիջական, թե՛ հետաձգված բողոքարկման հնարավորությունը, իսկ մեր կողմից բազմիցս նշվել է, որ դատական ակտի բողոքարկումը ողջամիտ ժամկետում գործի քննության իրավունքի դատական պաշտպանության համար կոնվենցիոն իմաստով չի կարող արդյունավետ միջոց համարվել, քանի որ դրա արդյունքում ոչ միայն չենք վերացնում այդպիսի խախտման բացասական հետևանքները, այլև խորացնում ենք այս իրավունքի խախտումը[1]: Վերոգրյալը հավասարապես վերաբերում է նաև դատավարական նորմերի խախտման հիմքով դատավորին կարգապահական պատասխանատվության ենթարկելու միջոցով ողջամիտ ժամկետում գործի քննության իրավունքի պաշտպանությանը, քանի որ կարգապահական վարույթը, ունենալով խնդրային բոլորովին այլ ուղղվածություն, առանձնանում է իրավունքի նորմերի հնարավոր խախտումները կանխարգելող նշանակությամբ՝ միաժամանակ չվերացնելով սուբյեկտիվ իրավունքների խախտման բացասական հետևանքները, այդ թվում՝ չպարունակելով խախտված սուբյեկտիվ իրավունքը վերականգնող որևէ կառուցակարգ[2]:

---

[1] Առավել մանրամասն տե՛ս Վ. Հովհաննիսյան, Ողջամիտ ժամկետում գործի քննության իրավունքի իրացման հիմնախնդիրները քաղաքացիական դատավարությունում ՀՀ սահմանադրական բարեփոխումների լույսի ներքո, «Բանբեր Երևանի համալսարանի. Իրավագիտություն», Երևան, թիվ 3(24), 2017, 67-76 էջեր:

[2] Առավել մանրամասն տե՛ս Վ. Հովհաննիսյան, Ողջամիտ ժամկետում գործի քննության իրավունքի պաշտպանության հիմնախնդիրները քաղաքա-

Հարկ է նշել, որ ՀՀ դատական օրենսգրքի նախագծից հանվել է շահագրգիռ անձի կողմից արդար դատաքննության իրավունքի փաստը հաստատելու և պատճառված ոչ նյութական վնասի հատուցման պահանջով դատարան դիմելու հնարավորություն սահմանող իրավակարգավորումը, իսկ այդպիսի պայմաններում նման պահանջի ներկայացումն իրականացվում է ընդհանուր հիմունքներով՝ ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքով նախատեսված ոչ նյութական վնասի հատուցման տրամաբանությամբ: Ընդ որում՝ ոչ նյութական վնասի հատուցման պահանջի ներկայացումը կոնվենցիոն իմաստով չի կարող դատարան դիմողի համար արդարացի հատուցում ապահովել: Մասնավորապես, Եվրոպական դատարանը Կոնվենցիայի 41-րդ հոդվածի կիրառման կապակցությամբ ձևավորած նախադեպային պրակտիկայում «Վասսերմանն ընդդեմ Ռուսաստանի Դաշնության»[1] գործով նշել է, որ արդարացի հատուցումը ներառում է դիմողին պատճառված նյութական և ոչ նյութական վնասի, ինչպես նաև իրավունքի դատական պաշտպանության հետ կապված ծախսերի հատուցումը, այդ թվում՝ իրավունքի խախտման հետևանքով գույքի արժեքի ամբողջական կամ մասնակի կորուստը, իրական հնարավորության կորուստը, հարկադիր կարգով իրացված կամ օտարված գույքի շուկայական արժեքի և տրամադրված հատուցման բացասական տարբերությունը, անհրաժեշտության դեպքում՝ հաշվարկվող տոկոսագումարները, գործի տևական քննության արդյունքում դիմողի հուզմունքների և ապրումների, կրած տառապանքների, երկարատև անորոշ վիճակի, գործարար համբավին հասցված վնասի հետևանքները, փաստաբաններին վճարված, դատական թղթակցության և գործի վարման հետ կապված ողջամիտ ծախսերը: Բացի դրանից՝ Եվրոպական դատարանի կողմից իրավունքի խախտման փաստի արձանագրումը պատասխանող պետության համար խախտումը դադարեցնելու և խախտման բացասական հետևանքները փոխհատուցելու պարտավորություն է առաջացնում այնպիսի պայմաններով, որ հնարավորինս վերականգնվի մինչև իրավունքի խախտումը եղած դրությունը

ցիական դատավարությունում, ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետի պրոֆեսորադասախոսական կազմի գիտաժողովի նյութերի ժողովածու, 1(1)2018, 430-445 էջեր:

[1] https://roseurosud.org/r/st-6/st-6a-7/vasserman-protiv-rossii-2

(restitutio in integrum), հատուցվեն իրավունքը խախտված անձի ծախսերը, որ նա կատարել է կամ պետք է կատարի խախտված իրավունքը վերականգնելու համար, նրա գույքի կորուստը կամ վնասվածքը (damnum emergens), չստացված եկամուտները, որոնք այդ անձը կստանար քաղաքացիական շրջանառության սովորական պայմաններում, եթե նրա իրավունքը չխախտվեր (lucrum cessans)[1]: Հատուցման նպատակը դիմողի համար այնպիսի պայմանների ապահովումն է, որոնք առկա կլինեին, եթե իրավունքի խախտման փաստը տեղի չունենար[2]: Դատարանի կողմից արդարացի հատուցում տրամադրելու չափը որոշելու համար հիմք են հանդիսանում իրավունքի խախտման այն հետևանքները, որոնք պատասխանող պետությունն այլ եղանակներով վերացնել չի կարող[3]:

Եվրոպական դատարանի նախադեպային իրավունքում տեղ գտած դիրքորոշումների վերլուծությունը թույլ է տալիս եզրակացնել, որ ՀՀ իրավական համակարգում ողջամիտ ժամկետում գործի քննության իրավունքի դատական պաշտպանության քաղաքացիադատավարական կառուցակարգ կարելի է դիտարկել վնասի հատուցման պահանջով դատարան դիմելու հնարավորության իրացումը, որն ուղղված է իրավունքի խախտման բացասական հետևանքների վերացմանը և այս առումով կարող է նաև կանխարգելող նշանակություն ունենալ: Սակայն անհրաժեշտ է հատուկ ընդգծել, որ ***այս կառուցակարգն ուղղված չէ խախտված իրավունքի վերականգնմանը, այլ կրում է կոմպենսացիոն բնույթ և ապահովում է իրավունքի խախտման հետևանքով կրած վնասների հատուցումը՝ բացասական հետևանքների վերացումը***:

Հետևաբար առանձնակի ուշադրության է արժանի այն հարցը, թե ՀՀ օրենսդրությունն ինչ անհրաժեշտ և բավարար կառուցակարգեր է պարունակում ողջամիտ ժամկետում գործի քննության իրավունքի խախտման բացասական հետևանքները վերացնելու,

---

[1] Տե՛ս Եվրոպական դատարանի «Հունաստանի նախկին թագավորը և ուրիշներն ընդդեմ Հունաստանի» գործով թիվ 25701/94 վճիռ, կետ 72:

[2] Տե՛ս Եվրոպական դատարանի «Պրոդանն ընդդեմ Մոլդովայի» գործով թիվ 49806/99 վճիռ, կետ 70:

[3] Տե՛ս Եվրոպական դատարանի «Սկոզզարին և Գիունտան ընդդեմ Իտալիայի» գործով թիվ 39221/98 և թիվ 41963/98 վճիռներ:

խախտված սուբյեկտիվ իրավունքի պաշտպանությունն այս ձևով կենսագործելու համար։

Ողջամիտ ժամկետում գործի քննության իրավունքի պաշտպանության կամ խախտման բացասական հետևանքների վերացմանն ուղղված կառուցակարգերի իրավաբովանդակային տարողունակության լիարժեք բացահայտման տեսանկյունից պետք է արժևորել հետևյալ հանգամանքները.

- յուրաքանչյուր ոք ունի իր իրավունքների և ազատությունների արդյունավետ դատական պաշտպանության իրավունք, ինչպես նաև Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պայմանագրերին համապատասխան, իր իրավունքների և ազատությունների պաշտպանության խնդրով մարդու իրավունքների և ազատությունների պաշտպանության միջազգային մարմիններ դիմելու իրավունք (ՀՀ Սահմանադրության հոդված 61),
- յուրաքանչյուր ոք ունի պետական հանրային-իրավական գործառույթ իրականացնող մարմինների ոչ իրավաչափ վարքագծի հետևանքով պատճառված վնասի հատուցման իրավունք (պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների ու պաշտոնատար անձանց ոչ իրավաչափ գործողություններով կամ անգործությամբ, իսկ օրենքով սահմանված դեպքերում՝ նաև իրավաչափ վարչարարությամբ պատճառված վնասի հատուցման իրավունք (ՀՀ Սահմանադրության հոդված 62)),
- ողջամիտ ժամկետում գործի քննության իրավունքը, լինելով արդար դատաքննության իրավունքի տարր, ևս ենթակա է դատական պաշտպանության (ՀՀ Սահմանադրության հոդված 63)։

Նշված իրավադրույթների համադրման արդյունքում կարող ենք փաստել, որ ողջամիտ ժամկետում գործի քննության իրավունքի պաշտպանության միջազգային իրավական կառուցակարգ է Կոնվենցիոն իրավունքների պաշտպանության նպատակով միջազգային դատարան՝ տվյալ դեպքում Եվրոպական դատարան դիմելու հնարավորությունը, որի դեպքում ապահովվում է արդար դատաքննության իրավունքի խախտման փաստի արձանագրման արդյունքում արդարացի փոխհատուցման տրամադրումը, իսկ որպես քննարկվող իրավունքի խախտման բացասական հետևանքների վերացմանն ուղղված ներպետական կոմպենսացիոն կառուցակարգ պետք է դիտարկել ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 17-րդ, 162.1-ին,

1087.2-րդ հոդվածներով նախատեսված կանոններին համապատասխան վնասի հատուցման սուբյեկտիվ իրավունքի իրացումը և դրա կենսագործմանն ուղղված դատական գործունեության համակցությունը:

Մասնավորապես, ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի նշված հոդվածների համակարգային վերլուծության արդյունքում կարող ենք փաստել, որ անձը, որի իրավունքը խախտվել է, կարող է պահանջել իրեն պատճառված վնասների լրիվ հատուցում, եթե վնասների հատուցման ավելի պակաս չափ նախատեսված չէ օրենքով կամ պայմանագրով: Վնասներ են իրավունքը խախտված անձի ծախսերը, որ նա կատարել է կամ պետք է կատարի խախտված իրավունքը վերականգնելու համար, նրա գույքի կորուստը կամ վնասվածքը (իրական վնաս), չստացված եկամուտները, որոնք այդ անձը կստանար քաղաքացիական շրջանառության սովորական պայմաններում, եթե նրա իրավունքը չխախտվեր (բաց թողնված օգուտ), ինչպես նաև ոչ նյութական վնասը:

Ոչ նյութական վնասը ենթակա է հատուցման միայն օրենքով նախատեսված դեպքերում:

Անձը, իսկ նրա մահվան կամ անգործունակության դեպքում նրա ամուսինը, ծնողը, որդեգրողը, երեխան, որդեգրվածը, խնամակալը, հոգաբարձուն իրավունք ունեն դատական կարգով պահանջելու պատճառված ոչ նյութական վնասի հատուցում, եթե քրեական հետապնդման մարմինը կամ դատարանը հաստատել է, որ պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմնի կամ դրա պաշտոնատար անձի որոշման, գործողության կամ անգործության հետևանքով խախտվել են այդ անձի՝ Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությամբ ու «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» կոնվենցիայով երաշխավորված հիմնարար իրավունքները, այդ թվում՝ արդար դատաքննության իրավունքը:

Ոչ նյութական վնասը ենթակա է հատուցման՝ անկախ վնաս պատճառելիս պաշտոնատար անձի մեղքի առկայությունից: Ոչ նյութական վնասը հատուցվում է պետական բյուջեի միջոցների հաշվին:

Ոչ նյութական վնասի հատուցման չափը որոշում է դատարանը՝ ողջամտության, արդարացիության (equitableness) և համաչա-

փության սկզբունքներին համապատասխան: Ոչ նյութական վնասի հատուցման չափը որոշելիս դատարանը հաշվի է առնում ֆիզիկական կամ հոգեկան տառապանքի բնույթը, աստիճանը և տևողությունը, պատճառած վնասի հետևանքները, վնասը պատճառելիս մեղքի առկայությունը, ոչ նյութական վնաս կրած անձի անհատական հատկանիշները, ինչպես նաև այլ վերաբերելի հանգամանքներ:

Արդար դատաքննության իրավունքի խախտման համար տրամադրվող հատուցման չափը չի կարող գերազանցել նվազագույն աշխատավարձի երկուհազարապատիկը: Ոչ նյութական վնասի հատուցման չափը բացառիկ դեպքերում կարող է գերազանցել նվազագույն աշխատավարձի երկուհազարապատիկի առավելագույն սահմանը, եթե պատճառված վնասի արդյունքում առաջացել են ծանր հետևանքներ:

Ոչ նյութական վնասի հատուցման պահանջը դատարան կարող է ներկայացվել ինչպես արդար դատաքննության իրավունքի խախտումը հաստատելու պահանջի հետ՝ խախտման մասին անձին հայտնի դառնալու պահից, այնպես էլ այդ իրավունքի խախտումը հաստատող դատական ակտի օրինական ուժի մեջ մտնելուց հետո կամ ոչ արդարացնող հիմքով քրեական գործի հարուցումը մերժելու կամ քրեական հետապնդում չիրականացնելու կամ քրեական գործով վարույթը կարճելու կամ քրեական հետապնդումը դադարեցնելու մասին քննիչի կամ դատախազի կայացրած՝ չվերացված կամ չբողոքարկված որոշման մասին այդ անձին հայտնի դառնալու պահից մեկ տարվա ընթացքում:

Հայաստանի Հանրապետությունը կամ համայնքը, որը հատուցել է պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմնի կամ դրա պաշտոնատար անձի որոշման, գործողության կամ անգործության հետևանքով պատճառած վնասը, հետադարձ պահանջի (ռեգրեսի) իրավունք ունի այդ անձի նկատմամբ՝ իր վճարած հատուցման չափով: Հետադարձ պահանջ ներկայացնելու հիմք է պետական կամ տեղական ինքնակառավարման մարմնի պաշտոնատար անձի մեղքի առկայությունը:

Վերոգրյալը մեզ թույլ է տալիս եզրակացնել, որ ողջամիտ ժամկետում գործի քննության իրավունքի պաշտպանությանը վերաբերող կոնվենցիոն, սահմանադրական և ճյուղային օրենսդրության

դրույթներում առկա են անհամապատասխանություններ, իսկ որոշ դեպքերում էլ՝ հակասություններ:

Այսպես՝ ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 162.1-ին հոդվածի 2-րդ մասը արդար դատաքննության իրավունքի խախտման հետևանքով ոչ նյութական վնասի հատուցման պահանջով դատարան դիմելու իրավունքի իրականացման երկու ռեժիմ է սահմանում, որի արդյունքում անձը հնարավորություն է ստանում միաժամանակ դատարան և արդար դատաքննության իրավունքի խախտման փաստը հատատելու և ոչ նյութական վնասը հատուցելու պահանջ ներկայացնելու, ինչպես նաև նման հնարավորության փաստացի իրացումն ուղղակիորեն պայմանավորում է օրինական ուժի մեջ մտած դատական ակտով այդպիսի խախտումը հաստատված լինելու հանգամանքով: Հետևում է, որ երկրորդ դեպքում առնվազն անհրաժեշտ է վերադաս որևէ դատական ատյանի որոշում, որն արձանագրում է ստորադաս դատական ատյանում ողջամիտ ժամկետում գործի քննության իրավունքի խախտման փաստը: Ընդ որում՝ ՀՀ օրենսդրությամբ ողջամիտ ժամկետում գործի քննության իրավունքի խախտումը հաստատելու և ոչ նյութական վնասի հատուցման պահանջ ներկայացնելու հնարավորությունը կոնվենցիոն *իմաստով ոչ միայն չի կարող դատարան դիմողի համար արդարացի հատուցում ապահովել, այլև խնդրահարույց է իրավականության և դատական ատյանների գործառութային համակարգայնության, ներքին անկախության ապահովման տեսանկյունից*[1]: Ուստի, շա-

[1] Առավել մանրամասն տե՛ս Վ. Հովհաննիսյան, Ողջամիտ ժամկետում գործի քննության իրավունքի պաշտպանության հիմնախնդիրները քաղաքացիական դատավարությունում, ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետի պրոֆեսորադասախոսական կազմի գիտաժողովի նյութերի ժողովածու, 1(1)2018, 430-445 էջեր: Շահագրգիռ անձի կողմից արդար դատաքննության իրավունքի խախտման փաստը ճանաչելու և պատճառված ոչ նյութական վնասը հատուցելու պահանջ ներկայացնելու օրենսդրական հնարավորության ամրագրումը ենթադրում է, որ այդպիսի պահանջները ներկայացվելու են առաջին ատյանի դատարան, այդ պարագայում դատարանը պետք է գնահատի հնարավոր սեղմ ժամկետում գործի քննությունն ու լուծումն իրականացնելու նպատակով քաղաքացիական գործով վճիռ կամ որոշում կայացրած դատարանի կողմից կատարված գործողությունները և դրանց արդյունավետությունը, գործի քննության ընդհանուր տևողությունը՝ վերաքննիչ և վճռաբեկ ատյաններում դատական ակտի վերանայման ժամա-

հագրգիռ անձը գործնականում հնարավորություն է ունենալու առավելապես առաջին ատյանի և վերաքննիչ դատարաններում արդար դատաքննության իրավունքի խախտման հետևանքով ոչ նյութական վնասի հատուցման պահանջ ներկայացնելու՝ փաստացի սահմանափակված լինելով ՀՀ վճռաբեկ ատյանում իր իրավունքի խախտումը դատական կարգով վերականգնելու հնարավորությունից: Բացի դրանից՝ ՀՀ դատական օրենսգրքի 9-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 3-րդ կետի իմաստով դատարանում գործի քննության տևողության ողջամտությունը որոշելիս հաշվի է առնվում գործի քննության ընդհանուր տևողությունը, իսկ ողջամիտ ժամկետի պահպանման չափանիշների շարքում Եվրոպական դատարանն առանձնացնում է առաջին հերթին գործի քննության ընդհանուր տևողությունը, որը ներառում է սուբյեկտիվ իրավունքների պաշտպանությանը լրացնող այնպիսի փուլեր, ինչպիսիք են դատական ակտի հարկադիր կատարման վարույթի և պետական տուրքի վճարահաշվարկային հարաբերությունների տևողությունը[1]: Եվրոպական դատարանի նախադեպային իրավունքում գերակայությունը տրվում է սուբյեկտիվ իրավունքների դատական պաշտպանության այնպիսի բովանդակային տարրերի վերլուծությանը, որը ներառում է նաև պաշտպանության ենթակա իրավունքի փաստացի իրացման

նակահատվածը ներառյալ: Եռաստիճան դատական համակարգի գործառնության պարագայում ստացվում է, որ առաջին ատյանի դատարանն արձանագրելու է առաջին ատյանի ընդհանուր իրավասության և մասնագիտացած դատարաններում, վերաքննիչ դատարաններում և վճռաբեկ դատարանում արդար դատաքննության իրավունքի խախտումները՝ որոշելով գործի քննության տևողության ողջամտությունը, հաշվի առնելով գործի կոնկրետ հանգամանքները՝ ներառյալ իրավական և փաստական բարդությունը, դատավարության մասնակիցների վարքագիծը և դատավարության մասնակցի համար գործի տևական քննության հետևանքները, հնարավոր սեղմ ժամկետում գործի քննությունն ու լուծումն իրականացնելու նպատակով դատարանի կողմից կատարված գործողությունները և դրանց արդյունավետությունը, գործի քննության ընդհանուր տևողությունը և Բարձրագույն դատական խորհրդի կողմից սահմանված՝ գործի քննության միջին ուղենիշային տևողությունը:

[1] Տե՛ս Piter van Dijk, Fried van Hoof, Arjen van Rijn, Leo Zwakk, Theory and practice of the european convention on human rights, Intersentia, Antwerpen, Oxford, 2006, էջեր 604-606:

համար անհրաժեշտ կառուցակարգերի ապահովումը[1]: *Հետևաբար, կարող ենք արձանագրել, որ ոչ նյութական վնասի հատուցում պահանջելու իրավունքի օրենսդրական ամրագրումը դեռևս չի ենթադրում ներպետական բոլոր դատական ատյաններում թույլ տրված արդար դատաքննության իրավունքի խախտումները կոմպենսացնելու հնարավորության լիարժեք իրացում:* Վճռաբեկ դատական ատյանում ողջամիտ ժամկետում գործի քննության իրավունքի խախտման փաստն արձանագրելու և իրավունքի խախտման հետևանքով վնասի հատուցման իրավական արդյունավետ կառուցակարգ առավելապես կարելի է դիտարկել Եվրոպական դատարանի կողմից արդարացի հատուցման տրամադրումը:

Բացի դրանից՝ ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 162.1-ին և 1087.2-րդ հոդվածների տրամաբանությամբ արդար դատաքննության իրավունքի խախտման հետևանքով պատճառված ոչ նյութական վնասը ենթակա է հատուցման մինչև երկու միլիոն դրամի չափով, եթե պատճառված վնասի արդյունքում չեն առաջացել ծանր հետևանքներ: Հետևում է, որ հայրենական օրենսդրությամբ բացառապես արդար դատաքննության իրավունքի խախտման հետևանքով պատճառված ոչ նյութական վնասի հատուցման հնարավորություն է նախատեսված: Մինչդեռ Եվրոպական դատարանը Կոնվենցիայի 41-րդ հոդվածի կիրառման կապակցությամբ հստակորեն նշել է, որ արդարացի հատուցումը ներառում է դիմողին պատճառված նյութական և ոչ նյութական վնասի, ինչպես նաև իրավունքի դատական պաշտպանության հետ կապված ծախսերի հատուցումը, այդ թվում՝ իրավունքի խախտման հետևանքով գույքի արժեքի ամբողջական կամ մասնակի կորուստը, իրական հնարավորության կորուստը, հարկադիր կարգով իրացված կամ օտարված գույքի շուկայական արժեքի և տրամադրված հատուցման բացասական տարբերությունը, անհրաժեշտության դեպքում՝ հաշվարկվող տոկոսագումարները, գործի տևական քննության արդյունքում դիմողի հուզմունքների և ապրումների, կրած տառապանքների, երկարատև անորոշ վիճակի, գործարար համբավին հասցված վնասի հետևանքները, փաստաբաններին վճարված, դատական թղթակ-

[1] Տե՛ս Եվրոպական դատարանի՝ «Տումիլովիչն ընդդեմ Ռուսաստանի Դաշնության» գործով 22.06.1999 թ. վճիռ, «Բուրդովն ընդդեմ Ռուսաստանի Դաշնության» գործով 06.04.2002 թ. վճիռ:

ցության և գործի վարման հետ կապված ողջամիտ ծախսերը։ Ընդ որում՝ Եվրոպական դատարանի կողմից հատուցման վերաբերյալ որոշման կայացումն ուղղված է իրավունքի խախտման հետևանքների վերացմանը կամ կոմպենսացմանը, եթե իրավունքի խախտման հետևանքները չեն կարող պատասխանող պետության կողմից վերացվել այլ եղանակներով։ Այսինքն՝ Կոնվենցիայի իմաստով և Եվրոպական դատարանի նախադեպային իրավունքում ձևավորված դիրքորոշմամբ արդար դատաքննության, այդ թվում՝ ողջամիտ ժամկետում գործի քննության իրավունքի խախտումների համար դիմող կողմն ունի **արդարացի,** այլ ոչ թե ոչ նյութական վնասի հատուցման իրավունք, ինչն իրավաբովանդակային տարողունակությամբ շատ ավելի լայն է, քան ՀՀ օրենսդրական ներկայիս կարգավորումը։

Ամփոփելով վերոշարադրյալը՝ կարող ենք եզրակացնել, որ ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 162.1-ին հոդվածի 2-րդ մասի 4-րդ կետով, 1087.2-րդ հոդվածի 7-րդ մասի 2-րդ կետով և 8-րդ մասով նախատեսված իրավակարգավորումները չեն կարող ՀՀ Սահմանադրության 61-րդ հոդվածի և Եվրոպական կոնվենցիայի իմաստով իրավունքների արդյունավետ պաշտպանության միջոցներ ենթադրել այնքանով, որքանով ոչ նյութական վնասի հատուցումը չի կարող դատարան դիմողի համար արդարացի հատուցում ապահովել։ Անհրաժեշտ է հայրենական իրավական համակարգ ներդնել արդար դատաքննության, այդ թվում՝ ողջամիտ ժամկետում գործի քննության իրավունքի խախտման պարագայում ինչպես ոչ նյութական, այնպես էլ նյութական վնասի հատուցման հստակ կառուցակարգեր, որոնց դեպքում իրավունքի գերակայության կոնվենցիոն չափորոշիչներին համապատասխան կապահովվի յուրաքանչյուր անձի արդյունավետ դատական պաշտպանության իրավունքը։

ВОЗМЕЩЕНИЕ УЩЕРБА КАК МЕХАНИЗМ ЗАЩИТЫ ПРАВ И УСТРАНЕНИЯ НЕГАТИВНЫХ ПОСЛЕДСТВИЙ В СВЯЗИ С НАРУШЕНИЕМ ПРАВА НА РАССМОТРЕНИЕ ДЕЛА В РАЗУМНЫЕ СРОКИ

Ваге Оганесян

Заведующий кафедрой гражданского процесса ЕГУ,

доктор юридических наук, профессор

Право на рассмотрение дела в разумные сроки как элемента права на справедливое судопроизводство в первую очередь направлено на гарантирование исполнения судебного акта, регулирующего спорные материальные и другие правоотношения в течение срока, предназначенного в национальном законодательстве, этим же исключая неопределенность гражданско-правовой ситуации лица, а также практически реализовывая императивы и требования принципа «правовой определенности». Автор в деталях изучил последствия нарушения права на рассмотрение дела в разумные сроки, правовые механизмы их устранения, а также возможные варианты защиты прав. В результате исследования мы пришли к заключению, что праворегулирование статьей 162.1 части 2-ой пункта 4, 1087.2 части 7-ой пунктов 2 и 8 Гражданского кодекса РА не является эффективной мерой защиты прав в контексте статьи 61 Конституции РА и Европейской Конвенции в той мере, что возмещение только материального вреда не может гарантировать эффективную защиту прав истца. Необходимо в национальную правовую систему внедрить четкие механизмы возмещения как материального, так и нематериального вреда в связи с нарушением права на справедливое судопроизводство, в том числе права на рассмотрение дела в разумные сроки, в каких условиях будет гарантировано право любого лица на справедливое судопроизводство, в соответствии с международным критериям верховенства права.

REMEDIATION OF DAMAGES IN REASONABLE TIME FRAMES AS A MECHANISM OF PROTECTION OF RIGHTS AND NEUTRALIZATION OF NEGATIVE CONSEQUENCES OF THE INFRINGEMENT OF THE RIGHT OF JUDICIAL EXAMINATION OF THE CASE

Vahe Hovhannisyan
Head of the YSU Chair of Civil Procedure,
Doctor of Legal Sciences, Professor

The right to examination of the case in reasonable time frames as an element of the right to fair trial, first of all is aimed at guaranteeing the implementation of the judicial act settling disputable material or other legal relations in a time-frame defined by national legislation, thus, excluding the uncertainty of the person's civil-legal situation and practically implementing the imperatives and requirements of "legal certainty" principle. The author has examined in details the consequences of infringement of the right to judicial examination in reasonable time-frame, the legal mechanisms of neutralization thereof, as well as available options of protection of rights. In the result of study, a conclusion has been made that the regulations under Article 162.1 part 2 point 4, Article 1087.2 part 7 point2 and 8 of the Civil Code do not introduce effective means of rights protection in the context of Article 61 of the RA Constitution and European Convention to the extent that remediation of only material damage cannot ensure fair remediation for the claimant. It is necessary that national legal system be developed as to implicate clear mechanisms of fair trial, including remediation for not only material, but also non-material damages that will ensure effective judicial protection right for each person, according to international criteria of rule of law.

Բանալի բառեր *- գործի քննություն, ողջամիտ ժամկետ, վնասի հատուցում, արդարացի հատուցում, նյութական և ոչ նյութական վնաս, արդյունավետ պաշտպանություն:*
Ключевые слова: *рассмотрение дела, разумный срок, возмещение вреда, справедливое возмещение, материальный и нематериальный вред, эффективная защита.*
Key words: *examination of the case, reasonable time-frame, remediation of damage, fair remediation, material and non-material damage, effective protection.*